

Lamija Begagić

**Put
u out**

„Put u out“ je naslov priče Lamije Begagić objavljene u zbirci *Jednosmjerno*. Iz te zbirke preuzete su i druge dve priče u ovoj knjižici.

U ediciji Mala kutija objavljujemo poeziju i prozu autora kojih nema u školskoj lektiri i čije knjige najčešće nisu u izlozima knjižara, a mi verujemo da je važno da ih čitaju srednjoškolci i oni koji sa njima rade. Svaki autor u svojoj knjizi ugosti nekog drugog pisca, tako da ćete umesto pet dobiti deset preporuka za čitanje.

Lamija Begagić je u goste pozvala imenjakinju Lamiju Grebo.

➤ Ako želite da svoje utiske o pročitanim knjigama podelite sa drugima, javite se na **mala.kutija@hotmail.com**

➤ Verujemo da će vaši stavovi i preporuke ovakve knjige dovesti u knjižare.

PUT U OUT

– Pa, hoćeš da se vratimo?

– Ma, neću, nećemo nikad krenut ovako. Valjda sam ga sklonila.

Valjda. Valjda će jednom prestati to valjda i valjda ću bar jednom znati da nešto sigurno jesam ili nisam, ramišljam, dok ona gleda ispred sebe i vozi, mirno, kamenog lica uključenog samo u saobraćaj, već navikla na takve moje ispade. Valjda ću jednom znati kako je to ne tražiti ključ iza knjiga i diskova, kako je to sjetiti se gdje si ostavila moker peškir i ne pitati se da li si sklonila prljav uložak ili si ga ostavila u kutu lavaboa, pored sapuna. Ovaj sam ga put valjda sklonila.

– Jebiga žurilo mi se. Ne volim kad me požuruju.

– Aha. – dodaje ona i daje gas da stigne proći kroz žuto.

– Zamalo.

– Aha. – odgovara hladno, ganjajući novo žuto. Mrzim njeno ahakanje. Radi to kad me mrzi.

Mržnja je jaka riječ, gađenje je možda ona prava. Ona jednostavno ne razumije kako neko može ne znati da li je bacio prljav uložak u smeće. Ona ne razumije kako stvari poput sapiranja kade nakon kupanja, pranja šoljice nakon kafe ili bacanja uloška u smeće mogu nekom ne biti rutina. Zar se za takve stvari neko uopće može zapitati da li ih je uradio? Neko može.

Mogu ja. Ona to zna i to joj se gadi.

– Sad ti se gadim?

– Ma jok. Samo znaš da ja to ne kontam.

Okrećem se i tamo pozadi, iza nas, ne sjedi niko. Same smo i možemo psovati i upadati u beznadežne rasprave. Same smo: ona vozač, ja suvozač i paket za moju mamu tamo iza.

– Nemaš tu šta kontat il ne. Takva sam. Jebi me, al sam takva.

– A dobro.

Ne svađa joj se, pa u to ime pojačava radio. Zaustavlja se na semaforu, ovaj put crveno kao kuća. Stupska petlja. Trup smo gusjenice koja napušta grad. Mirno čekamo da se glava pokrene.

– Baš bi bilo super da znam udarat ritam po volanu – kaže odjednom potpuno ushićeno. Svira brza ciganska melodija i ona se trudi pratiti je tapkanjem prstiju po volanu. Trube iz nekog drugog orkestra, tamo iza nas, zadaju, međutim, nenaslan i neuprati ritam. Nervozni šoferi podsjećaju je da je zeleno i da se pokrene. S koliko li je samo usana sada potekla psovka na račun njenog spola, ne smijemo ni pomisliti. Ubacuje u brzinu, kreće, ali nema više onog ushićenja, ni volje da prati ritam, nema više ni ciganske muzike, potpuno ju je utišala. Sad je opet sva u saobraćaju. Takve je sitnice demorališu. Još je početnica, još izlazi sva znojna iz auta, još joj je sjedište previše primaknuto šajbi i još obje ruke drži čvrsto na volanu čak i kad je cesta savršeno čista i ravna. Trudim se zapaliti opet tu nepravedno ugašenu energiju i pojačavam muziku, ali cigani su odsvirali svoje. Slušamo stanje na putevima, no, nema nikakvih smetnji na magistralnom putu M-17, osim da se i dalje, zbog radova na izgradnji autoputa na dionici Visoko-Kakanj, vozi

obilaznicom. Na radiju ne spominju da je danas nedjelja i da je na Stupu auto-pijaca – podatak koji nas dvije, uputivši se na put baš u ovo vrijeme i baš ovim putem, nismo smjele zaboraviti. Shvatamo to tek kad se odjednom nađemo uklještene u gomili automobila. Ne samo da ne uspevam zapaliti nju, već gasim i samu sebe i opet utišavam radio.

– Jebem ti selo, progundam, potom se opet okrenem tamo iza i gotovo da se izvinem paketu na stražnjem sjedištu.

Opalim još koju psovku i počnem nervozno tapšati prstima po vlasitom golom koljenu. Cijela je petlja blokirana, auta prilaze sa raznih strana, vruće je, u nedostatku trotoara, krajem ulice koračaju gomile pješaka, izvana, i kroz zatvorene prozore dopire žamor i vika. Auto-pijaca je neizostavno mjesto okupljanja takozvanih prodavača (onih koji bi ono loše što imaju prodali za što više) i takozvanih potragača (onih koji bi ono dobro što nemaju kupili za što manje). Taj vječiti nesporazum razlog je što su ovakve pijace češće mjesto žestokih prepirki,

psovki i nadmudrivanja, negoli istinskog poslovanja i robno-novčane razmjene.

– Fina “fabija”. – govori – Izgleda očuvana.

– Ovdje sve izgleda očuvano. A sve je ispod hrđavo.

– Meni i svaka lubenica izvana izgleda ukusno.

A nije.

Nasmijala me i sretna sam što se smijem. Sretna je i ona.

Ne volim lubenice ali sam voljela kad ih je tata kuckao i tražio pravu u moru krivih. Mama veli da bi uvijek pogađao. Po autu ne kucaš da prepoznaš je li udarano. A bilo bi lijepo da možeš samo kucnuti i da ti svaka ta hrpetina željeza ispriča svoju priču. Bilo bi lijepo da su sve analogije slatke kao ova sa lubenicom i da me svaki put ovako lako nasmijati.

Primičem joj se, zaklanjam joj čuperak kose iza uha i dajem joj pusu u ušnu resicu. Smije se i gleda me krajičkom oka. Obje su joj ruke još na volanu, iako se već par minuta ne pomičemo s mjesta.

– Ne budi tako napeta. Slobodno izbaci iz brzine,

pusti nogu s kvačila, skini ruke s volana...

Protegni se, odmori se.

– Hoćeš ti da voziš? – pita uvrijeđeno.

– Neću. Samo kažem.

– Onda nemoj ni govorit. Opuštena sam.

Naravno da nije opuštena, ali mi je odjednom žao što sam išta rekla. Nekad je tako kruta.

Kao kad vozi. Ili kad ne dozvoljava muzici da je ponese, već stidljivo pleše samo ramenima i gornjim dijelom trupa, ili kad razgovara sa nepoznatima, neprestano češkajući leđa i stražnji dio vrata. No, nisu to situacije u kojima joj smiješ prigovarati. Bilo bi moguće pričati o tome s njom u krevetu, u šetnji, na kafi, ali nipošto u trenucima dok je takva. Ne voli da misle da je kruta i napeta. To je čini krutom i napetom. Sad još jače stišće volan, a on sve više klizi iz znojnih šaka. Ljuta je što sam uništila tako lijep trenutak. Ne može da ne misli na to kako je možda zaista prekruta i kako će se sigurno i njima danas učiniti takvom.

– A daj sori. Samo mi je žao što se nisam sjetila da je danas prokleta pijaca... Žao mi što sam te

uvukla u ovo... – pokušavam se izvući, ali riječi mi zvuče blijedo i neuvjerljivo, i prije nego su sišle sa usana.

Htjela bih da mi vjeruje. Zaista se osjećam loše.

– Vjeruj mi.

– Ok, vjerujem. Ali kakve to veze ima s mojom opuštenošću? Uostalom, nisi ti kriva. I ja sam znala da je nedjelja.

– Znala si, al ja vodim. Mislim, mojima idemo.

– Pa?

– Pa ništa.

– Ne pokušavaj uvijek bit tako...

Kolona se lagano pokrenula i učinilo nam se da ćemo u ovoj turi zaista probiti obruč i izaći na čistinu. No, zapele smo opet.

– Pa dokle više? – pita me, kao dijete.

– Ne znam. Još malo. Da stavim neki cd? – odgovaram, kao djetetu.

Klima glavom i puštam nešto za hvatanje ritma po volanu. Razmišljam šta je htjela reći. Da ne pokušavam uvijek biti tako... Tako dominantna? Tako zaštitnička? Tako samouvjerena? Šta to ona već zna o meni a da ni ne znam da zna?

Opet joj radim ono s kosom, ono s uhom. Pokrećemo se i izlazimo iz gužve. Auto ronda, kao da mu se mrsko pokrenuti. Pravi razlog za takvo brujanje, zapravo, nije ljenost mašine da nastavi putovanje, već Irinin šoferski junf. Njene oči nisu na cesti već na kontrolnoj tabli. Tek kad vidi broj obrtaja, prebacuje u veću brzinu. Motor moraš slušati, auto ti zna reći šta mu treba, pomišljam da joj kažem, no, naravno, ne govorim. Ionako je dovoljno napeta zbog susreta sa mojima.

– Ja se ne sjećam pedesetog rođendana svoje mame – veli, kao da zna o čemu mislim.

– Kako?

– Tako. Bio je prije dvije godine, toliko znam, al nemam pojma šta smo radili i jesmo li ga obilježili.

Vjerovatno nisu. Irinin brat živi vani i rijetko pohodi roditeljski dom. Irina je stub familije. Krhak stub, učini ti se da ni bicikl ne možeš naslonit na njega, ali kad je upoznaš, shvatiš kako je sposobna i za veće zemljotrese. Mama i tata bi se razveli da nije nje. I hoće, tačnije,

čim ona ode od njih. Bit će to kraj njihovog kompromisa što su ga zvali brakom. Iako tim simboličnim odlaskom mlađeg djeteta od kuće neće prestati biti roditelji, prekinut će svoje formalno zajedništvo i otići tamo gdje već u mislima i srcima jesu.

– Je li te strah? – pitam

Ona veli da jeste, a ni ne zna da sam je pitala je li je strah toga što će se njena porodica raspasti onog momenta kad im okrene leđa. Misli da sam je pitala je li je strah ovog putovanja i ove naše odluke da im napokon kažemo, da im, na proslavi pedesetog rođendana moje mame, da im svima, mami, tati, dedi, Aidi i Adnanu, svima, kažemo...

– Ma, to je normalno. Mislim, to da te strah. I mene je – odgovaram tiho.

A nije me strah. Nije toga. Strah me jeseni, strah me da će ovo ljeto tako brzo proći, strah me da neće sa mnom izdržati još dugo ili još gore da će se jednog jutra probuditi u pedesetoj čekajući povod da ode od mene.

– Hajde stani na prvoj pumpi, pliz... – jedva progovaram.

– Zašto?

– Malo mi je muka.

Zaustavlja auto i ja izlazim. Udišem zrak, ona izlazi za mnom i stavlja mi ruku na rame. Na licu joj vidim taj osjećaj odgovornosti iako zna da sve to sa mnom nije od loše vožnje, trzanja auta i nespretnog zaobilaženja rupa na cesti. Nudi mi da ja vozim dalje, ali odbijam ljuta na samu sebe. Opet sam je uspjela rastužiti. Vadi cigaretu i pali je.

– Opet nisi sigurna da to želim? – pita me, tačnije više konstatuje, dok pilji u poklon zatvoren u autu.

Nisam sigurna. I ne osjećam se pozvanom da išta odgovorim na ovo njeno pitanje, ako je uopće i pitanje. I ona zna da nisam sigurna. Zna da mislim da to radi zbog mene, ne jer zaista to želi. A neću da to radi zbog mene.

– Neću, neću da to radiš zbog mene, neću da ti bude žao, neću da za pet godina kažeš da sam ti sjebala pet godina života, neću da kažeš da si sve žrtvovala jer si me voljela i da si mogla sa svima, sa bilo kim, sa muškarcima, frajerima,

jebenim frajerčinama, a ti si, eto, odlučila sa mnom i otjerala si sve od sebe i porodicu, koja se raspala, naravno, čim su čuli, i sve opet zbog mene! Zbog mene!

Kao i obično nakon ovakvih erupcija, stojim skamenjeno, nesigurna da sam zaista sve to izgovorila. Možda sam samo razmišljala, možda nisam rekla baš sve i baš ovako?

Baca cigaru na asfalt i gleda je kako dogorijeva. Potom podigne glavu i pogleda me. Oči su joj umorne od vožnje, od treme, od straha.

Očekujem da će izgovoriti gomilu uvreda.

Očekujem da će me, ako već ne želi da me vrijeđa, barem prezrivo pogledati i ostaviti me tu, na pumpi, vratiti se dok još može, ako ništa drugo, a ono spasiti brak svojih roditelja. Ne

dobijam ništa od očekivanog. Dobijam Irinu.

Ulazimo u auto u tišini. Uzima moj dlan i stavlja ga na svoju nogu. Iz glatke kože probijaju oštre dlačice i bockaju me.

– Misliš da će joj se svidjeti poklon? – pita me dok pali auto.

Otkad je sve počelo, više od dodira i više od

svoga, volim da je gledam i da na njenom tijelu pronalazim svoje nedostatke: okrutne oštre dlačice na nogama, crvena zadebljanja oko kukova, ranice od dlake čiji je korijen ostao zatočen u tijelu...

– Hoće – odgovaram spremna da po drugi put krenemo na isto putovanje.

Kumulonimbus

Možda je bilo pametnije da smo krenuli koji dan ranije. No, pametnije nije baš uvijek i najsretnije. Nisam je imala srca odvojiti od mojih roditelja i oduzeti joj taj posljednji vikend.

Nedjelja je predveče i moja kćerkica i ja vozimo se natrag kući nakon što je cijelo ljeto provela na planini. Iza nas ostaju moji roditelji i njihova dva psa, iza nas ostaje još zeleno lišće na grana-ma, iza nas ostaje svježe pozno ljeto. U gepeku nosimo nov novcati školski ruksak, na zadnjem sjedištu vozim smeđe okice pune suza koje više nemaju gdje do li po zakonu gravitacije poteći niz lice. Vrijeme je loše i sutra je ponedjeljak, njen prvi školski dan.

Ne želim misliti, a kamoli govoriti, o tome kako je i u šta prošlo njenih šest godina, ne želim se sjećati njenih suza u vrtiću, ne želim ni pokušavati pronaći sve što je iza nas ostalo. Želim da je razgovorim, da prestane plakati i da se raduje tome što joj slijedi.

– Te gljive što si brala s dedom, kakve su bile? –

pitam prvo što mi pada na pamet.

– Ružne – muca ona.

– Zašto?

– Nisu bile za jelo i poplavile su, ko modrica, kad smo ih raspolovili.

– Kao modrica? – divim se njenom poređenju.

– Da, kao ono kad te neko udari. I kažu da su gorke.

– A jesu li otrovne?

– Nemam pojma.

– Šta je deda rekao?

– Valjda jesu. Nemam pojma.

Nije lako sa klupkom dijaloga koje se ne odmotava i ne otkotrljava. Nea nije takva. Obično mnogo voli da priča. Osim kad guta suze.

– Nemoj da se brineš. Vidjet ćeš kako će ti biti zabavno. Ići će i Dino. Možda s tobom i u razred.

Opet je šutjela. Šutjela je i dok sam joj pokazivala čiku koji prodaje kućice za pse kraj puta, dok sam kupovala teglu kupina od djevojčice sa sporedne ceste, šutjela je i kad sam joj dozvolila da sama kroz prozor doda novce čiki u naplatnoj

kućici... Nije htjela ni razgovarati na telefon kada su moji zvali da upitaju kako napreduje put, samo je gledala u nebo.

– Ono je ružan oblak – progovorila je iznenada. Zaista je bio, veliki prijeteći kumulonimbus koji se stvorio od ko zna kud.

Nije mi se svidjelo što je tu, tik iznad nas. Nea nije izgledala preplašeno. Znala je ponešto o oblacima, kao i o gljivama, šumskim plodovima, skakavcima, kišama...

– Znaš li kakvi su to oblaci? – upitala sam je, pomalo da je razgovorim, pomalo iz radoznalosti, iz čudne pozicije iz koje sam na momenat progovorila kao da je ona, moja kćerka, starija i mudrija od mene. Strepila sam od njenog odgovora, kao da očekujem da stari vrač da svoju prognozu, pa kakva je da je.

– Znam. Pa znaš i ti. Ružni i nose oluju. Da, znala sam. Osjećala sam da joj utjeha ne treba, ali sam se plašila da ću iznevjeriti svoju sliku o sebi ako joj utjehu ipak ne ponudim. Pa nek radi s njom šta hoće.

– Ma dobro, ne mora značiti. Možda ga vjetar

raznese, pa prođe bez oluje. Možda bude tek neki kratki ljetni pljusak.

– Nemam pojma – progovorila je ona, kako sam i očekivala. Naravno da joj utjeha nije trebala i da mi je bacila nazad u lice. *Eto ti tvoje riječi nazad, ne trudi se, briga me za glupe oblake i oluju, ja sam tužna jer idem u grad i u školu.* To mi je poručila, sigurna sam, znam ja Neu.

Umjesto daljnjih pokušaja da riječima učinim bilo šta, upalila sam radio, tiho. Stidljivo su iz zvučnika izmilili neki zvuci. Bilo je skoro pa ugodno, dok krupne kapi kiše odjednom nisu zabubnjale po autu, po šajbi i limu. Postajalo je sve jače i jače i znala sam da to nisu čista posla.

– Grad – dobacio je Vrač iz sigurnosti svoje sjedalice.

Da, padao je grad. Tuča. Veliki komadi leda.

Tražila sam neko mjesto na kojem se mogu sakriti, neko odmorište gdje ćemo stati, neki put koji skreće u nepoznato i iznad kojeg ne bdiije prijeteći kumulonimbus, ružni oblak koji nosi oluju kad nam najmanje treba.

– Samo ću se zaustaviti sa strane, Nea. Bojim

se da će mi oštetiti brisače ili slomiti šajbu, a onda nismo nigdje prispjele – rekla sam, nadglavavajući se sa bijesom oluje.

Nea je klimnula glavom. Zaustavili smo se i ugasili motor. Ostavili smo upaljena sva četiri svjetla. Pojačali smo muziku. Šutjeli smo neko vrijeme. Neko duže vrijeme. Sve što sam smislila da kažem zvučalo je jadno. Onda sam odustala od svega i nadala se da će je kiša uspavati.

– Te ti gljive rastu ispod hrasta. Znaš onog hrasta gore kod stepenica? – iznenadila me Nea vraćajući se na početak naše priče, kao da hoće da probamo ispočetka s ovim putovanjem.

– Znam, pile, znam taj hrast, naravno.

– Ali nije mi sad do njih, one su gorke. Ali šta će biti s onim puharama? – upitala je zabrinuto.

– Kako misliš šta će biti?

– Pa ono što kažu kao gljive poslije kiše, šta tačno misle?

– Misle da gljive više rastu nakon što padne kiša. Pojavljuju se na svakom ćošku. – dodala sam, uz osmijeh.

– Dobro je – uzdahnula je Nea i nasmijala se. –

A kako vi sve to znate? – pitala me.

Rekla sam nešto o školi, tiho. Rekla sam da smo učili u školi, iako sam vjerovala da je sve to što već zna o kišama, oblacima, dugi i gljivama vrednije i važnije od svega što će od ove jeseni naučiti.

A jesen je počinjala, polako. Trebalo je samo stati sa strane, sačekati da prođe taj kumulonimbus, da nam automobil ostane čitav i da nastavimo dalje.

Oči su joj se sklapale. Odrazi svjetla auta u vodi i zvuk kiše po limariji uspavali su je.

Sanjala je gljive poslije kiše, i slatke, i gorke, u isto vrijeme.

VIŠI NIVO SAMOĆE

Sve će stvari jednom leći na svoje mjesto. Treba znati sa strpljenjem.

- Nemaš jastuk?
- Otkud mi.
- Ni peškir?
- Imam, al u drugoj torbi.
- Na šta da naslonim glavu?
- Na mene.

Treći dan pokušavamo poletjeti za Zagreb.

Treći smo dan u kovitlacima sarajevske magle, udišemo smog, izdišemo prezir prema gradu iz kojeg odlazimo u onaj koji nam čak ni prezira nije vrijedan.

Sarajevo Airport. Najljepši mali aerodrom u Evropi. Male čekaonice, mali ljudi, veliki koferi. Nova je godina tek počela. Ljudi se vraćaju kućama, mada ih odbijaju tako zvati. Govore kako idu od kuće, a znaju da već odavno tu ne žive.

Sarajevo. Najtužniji mali grad u Evropi. I nas dvoje, jednako mali, jednako tužni.

- Misliš da će poletjeti?
- Ma jok.
- Šta ćemo za večeru?
- Šta god.
- Da napravim dolme?
- U čemu?
- Posudit ćemo šerpu.
- Ako ti se da...

Ne da mi se. Ne da mi se još jednu noć spavati u praznom stanu koji već treći dan zvanično i nije naš. Prodali smo stan u Sarajevu i trebali bi biti sretni. Davno smo odlučili ne živjeti tu, davno smo odlučili kupiti nešto tamo. Nikad nismo imali toliko novca na računu, nikad bogatiji nismo sjedili u aerodromskoj čekaonici. Toliko smo bogati da se rasipamo avionskim kartama, skupljamo i nagradne milje, možda nas ovaj prodati stan jednom odvede daleko odavde. Nemamo šerpu u kojoj bi skuhalo dolme, ni jastuk na koji bi se naslonili dok čekamo da nas još jednom vrata bivšoj kući. Svaka je noć dodatni bonus. Svaku noć dospijevamo na jedan viši nivo samoće ogoljeni u ogoljenom stanu.

– Dobro je da Mila nije krenula s nama. Propustila bi kontrolu.

– Baš misliš da nećemo poletjeti?

– Ma, nema šanse.

– Treba javiti tvojima da je odvedu ujutro. Nalazi su u drugoj ladici.

– Treba.

Stan u Zagrebu ima ladicu za ljekarske nalaze, ladicu za diplome, ladicu za račune. U jednoj od tih ladica stavit ćemo i papire za kredit. Cijeli će sarajevski stan stati u jednu ladicu zagrebačkog. Dobro je da Mila nije krenula sa nama. Premale na je, možda bismo je izgubili u magli, kao što smo izgubili sebe.

– Jebemu mater, znaš da smo morali.

– Znam. Ništa nisam rekla. Znam.

Da puši, zapalio bi cigaretu. Da ima bilo kakav porok, ovo bi bio pravi trenutak za pasti u napast. Da čita novine, odšetao bi do kioska. Ništa od tog ne može, nema alibi za odaljiti se od mene.

– Što nam ne javljaju?

– Valjda će skoro.

– A da idemo kući?

– Kojoj?

Nasmije se prezrivo. Samo otežavam i žao mi je zbog tog. Gledam kroz prozor i ne vidim daleko. Ovo je grad u kome više gledaš, nego što vidiš, a opet nikako da prestaneš gledati. Pomislim izgovoriti to, ali odustanem.

Napokon prihvatam poziv da se naslonim na njegovo rame. Guram svoj dlan u džep njegove jakne i igram se ključem od stana. Stišćem ga dok se dlan ne počne znojiti, a ključ ne ostavi žig na vlažnom mesu. Sad se moji žigovi vide i na tijelu, sad više nikad neću moći sakriti taj stan.

Sklapam oči i zamišljam nas kako plovimo gore visoko dok iz aviona ispadaju novci sa našeg bankovnog računa, nagradne milje i svi dokumenti naših zagrebačkih ladica i upadaju u razjapljena usta magle.

Javili su da avion neće uzletjeti. Glas je pun isprika koje ljudima ne olakšavaju. Aerodromska se zgrada prazni. Osjećamo kako opet ostajemo sami.

Lamija Begagić rođena je 1980. u Zenici, živi u Sarajevu, gdje je i studirala na Odsjeku za književnosti naroda BiH Filozofskog fakulteta. Urednica je dečijih listova *Kolibrić*, *Palčić* i *5Plus*. Uređivala je književni web-magazin *Omnibus* i *Književni žurnal*. Piše za decu i odrasle.

Dve priče objavljene su joj u zborniku Bun(t)ovna p(r)ozna. Na konkursu Ekran priče_02 u organizaciji zagrebačke Naklade MD i Iskon interneta osvojila je prvu nagradu u konkurenciji od 1209 priča za priču „Dvadeset i sedam“. Priča „Jednom ću naučiti plesti“ uvrštena joj je u zbornik *Poqueerene priče*. Izbor priča našao joj se i u antologiji ex-yu mladih autora *Na trećem trgu*.

Objavljivala u časopisima *Lica*, *Sarajevske sveske*, *Zarez*, *Libri & Liberi*, *Revija Re...*

Zbirka priča *Godišnjica mature* objavljena je uporedo u Beogradu (Rende) i Sarajevu (Omnibus), a zbirka *Jednosmjerno* u Beogradu (Fabrika knjiga).

Priče su joj prevedene na engleski, njemački, švedski, bugarski i slovenački.

Dobitnica je specijalne nagrade Fondacije Farah Tahirbegović za doprinos razvoju izdavačke djelatnosti, književnosti, bibliotekarstva i opće kulture.

gošća u knjizi:

/\/

LAMIJA GREBO

CRVENE CIPELE

Ime mi je Malik. Imam 43 godine. Koje su prošle u treptaju oka i ostavile me umornim. Preumornim. Kondukter sam u vozu. Naplaćujem i pregledam karte i nosim stari džepni sat na kojem je vrijeme stalo tačno, kažu, kada je djed umro. Pomažem dobrim seljacima da utovare ono što su rukama uzgojili i što kane prodati za male pare u gradu. Studentima i omladini gledam kroz prste kad nemaju kartu i puštam ih da se voze za marku-dvije, neovisno o destinaciji. Dragi su. Imaju iskre u očima, mašu indeksima i uvale mi limenku piva u znak zahvalnosti što ih nekad pripazim. Na nekim linijama imam i svoje „redovne studente“. Bistre umove i srca puna nade. Znam ih po imenu, ali i po malom tmurnom oblaku koji se svako malo prolomi i ostavi ih mokre i za najvedrijeg dana. Mladost je to, ista k'o moja, a opet drugačija. Isti žar, isti zanos, a, opet, taj oblak što ih prati... Ne bi trebao biti tako velik u tim godinama. Bek-pekerima iz raznih zemalja pokušavam na

išaret-engleskom da objasnim da će im i gaće s guzice ukrasti ukoliko ne budu pazili svoje stvari. Ali jok. To svali one torbetine gdje stigne, a onda se uzjebe po vozu, k'o da crve u guzici ima. Svakakvog svijeta bude u vozu. P'jane, kurve, budale, oni siromašnog džepa i oni siromašnih duša, izdajnici, ubice, djevice, božiji ljudi, samoubice, izgubljeni i pronađeni, zaljubljeni, zaboravljeni, živi i mrtvi. Svi prođu pred mojim očima. Nisu mi mrski ljudi, ali nekako najviše volim biti sam. Volim da zapalim cigaru, pa uz tutnjavu voza pustim pogled po planinama i ravnicama, po rijekama i šumama. Napamet im znam oblike. Usred noći me probudi i rukama kroz zrak ću ti nacrtati sve te oblike i ispričati kako je ova zemlja lijepa a kako joj je pogan narod. Voz i dalje mili po prugama napravljenim u radnim akcijama za vrijeme onoga što ga psuju, a u isto vrijeme se u njegov' kunu i zazivaju ga. A ja gledam. Promiču sela i gradovi, ljudi bez imena, bez lica i pokoje šugavo štene. Promiču nasmijane mladenke na vjenčanjima i uplakane udovice na sahranama.

Tegle slatka od dunja i puknuta usna nakon dječije svađe. Sve promakne u toj jednoj cigari. A ja ostajem isti. Svaki sat i svaki dan već godinama. Prazan i umoran. Dok na jednom satu ne stane vrijeme.

A onda jednog jutra nađoh nju u zadimljenom kupeu. Na prvi mah mi se učini da se nešto zapalilo. Djevojčce je sjedilo, štiklalo jednu na drugu cigaru i trzala glavom kao da se raspravlja s nekim.

- Otvori prozor. Hoš da se ugušiš, jadna?

- Ne može.

- Kako ne može, jebo te?! – dreknem, pa stanem čupati i tegliti onaj prozor koliko sam mogao. Nije se dao otvoriti.

- Pa, onda izađi tamo kod vrata pa puši– rekao sam i pokazao na kraj vagona.

Zgrabila je tašnu i ustala praveći grimasu.

Tek tad sam je i vidio. Omanjeg rasta, tamne kovrčave kose i bijele puti. Nije mogla imati više od 21-22 godine. Na leđima je imala mali školski ruksak, a na nogama crvene lakirane cipele.

-Zar se to još uvijek nosi!?- pomislio sam, kao da sam odjednom postao modni kritičar.

U tri koraka se našla kraj vrata i počela histerično roviti po tašni. Izvukla je kutiju cigara i otvorila je. Bila je prazna. Frknula je k'o mačka, zgužvala kutiju i bacila je ponovo u tašnu. Onda je digla pogled prema meni. Dva krupna tamna oka me zaustaviše u namjeri da prođem pored nje i nastavim svojim poslom.

- Imaš cigaru?- drsko je pitala. Pružio sam cigaru i stavio kutiju u džep.

- Mogu li dobiti još jednu?

- Pa, nisi ni tu zapalila.

- Da imam za kasnije.- nasmiješila se na silu i zatrepkala onako ženski.

Tužno je gledati žensko kako se usiljeno smije i dodvorava. Usta razvučena u kaladont osmijeh, a u očima se vrisak zaledio. Zahladi mi nešto oko srca, pa posegnuh za džep. Izvadio sam jednu cigaru, stavio je u usta, a kutiju pružio tom malom stvorenju.

- Ja sam Indira.- reče nešto toplijom bojom glasa.

- Jah! – otpuhnuo sam.
- Kako je tebi ime? – ignorisala je moju očiglednu želju za prekidom razgovora.
- Malik.– ignorisao sam je sad i ja sam.
- Dokle ide ovaj voz?
- Još malo, pa smo na zadnjoj stanici. Imaš li ti kartu uopšte?
- Nemam.
- A šta para?
- Ništa.
- Znaš li bar gdje ideš?
- Tamo gdje stignem.

Ne mogu reći da me iznenadio njen odgovor. Navikao sam ja na svakakav svijet i svakakve priče. Gledala je u one crvene cipele i puhala dim na sve strane, povremeno trljajući oči s gustim trepavicama. Spadala je u one koji žele da se izgube, u one što bježe, što lutaju. Prepoznajem ja takve odmah.

- Jesi li oženjen?– nastavila je ispitivati.
- Nisam – iznenadilo me da uopšte odgovaram.
- Živiš li sam?
- Živim.

- Malik– napravila je malu pauzu kao da skuplja hrabrost za dalje – a bil' ti mene vodio svojoj kući?

Ovo još nisam bio čuo i zagrcnuh se, ma mal ne udavih.

- Bježi, bona, mogu ti otac biti. Šta je tebi, dijete drago?

- Samo koju noć– počela je brzo govoriti i molećivo onim očima udarati na moje suosjećanje.

- Nemam gdje– nastavi – “rekli su mi da idem. Stvarno nemam gdje.”

- Ko ti je, bona, rek'o?

- Mati. Doktori. Kažu nema više mjesta za mene. Teret sam. Znaš, nisam ja dobro – pa naišareti da joj fali koja daska u glavi.

- Šizofrenija – namignu k'o da je blaži oblik gripe. Danas, doduše, šizofrenija može komotno kao takva i proći. Svi smo mi mentalno oboljeli, neko manje, neko više, neko ovako zvanično. Izvadio sam 20 KM, pružio joj i produžio dalje. Čuo sam je kako me zove, ali se nisam okrenuo. Mislio sam da je to posljednje što ću vidjeti od nje. Nadao sam se.

Nekoliko mjeseci nakon toga, tek koji dan pred Novu godinu, čekaao sam da svi putnici uđu u voz i pokušavao ugrijati ruke po kijametskom vremenu. Snijeg je šibao na sve strane, a minus steg'o srce da pukne. Začulo se neko posebno tapkanje cipelica na stanici. Osjetio sam da ide ona. Ne pitajte me kako, jednostavno sam osjetio. Dah mi je stao od iščekivanja. Onda sam je ugledao. I one njene crvene cipele. Palila je cigaru i objašnjavala nekome nešto. Nju sam vidio, ali ne i toga kome je objašnjavala. Mahnula mi je, pozdravila se sa svojim imaginarnim poznanikom i prišla sitnim koracima da se ne oklizne. Bila je promrzla, ali nasmijana.

- Znaš li što sam došla?– upitala je.

Slegnuo sam ramenima.

- Da ti vratim ovo.– reče i izvadi kutiju cigara.

- Ne treba mi. Uzmi je sebi – odgurnuo sam onu kutiju.

Prostrijelila me pogledom, ali nije ništa rekla. Bilo je vrijeme za polazak. Ušao sam u voz, ostavivši je onako promrzlu na stanici. Ne pamtim kada sam se gluplje osjećao. Promolio sam glavu.

- Pa, koštaš ti više ući? – dobacio sam.

Poklonila mi je veliki osmijeh i utrčala u voz.

- A, znaš li ti stvarno što sam ja došla?

Znao sam. Opet me ne pitajte kako, jer mi ni samom do dana današnjeg nije jasno, ali sam u tom trenutku znao.

- Nemaš gdje, nego kod mene.– izleti mi iz usta na vlastito zaprepaštenje. Veselo je klimnula glavom, tapkajući crvenom cipelicom o moju čizmu.

Godine će proći prije nego shvatim da je tek u tom trenutku moje vrijeme počelo da curi. Bila je tu da me podsjeti da sam živ, a ja da rastjeram njeno imaginarno sijelo kad joj dojadi. Svakog jutra bi mahala s prozora, a onda pila kafu razgovorušu. Ona sama i tri fildžana ispred nje. Nije ovo ljubavna priča, tek soba puna smijeha pred spavanje, mala stopala koja se griju na mojima i crvene cipelice ispod kreveta. Ovo je priča o dočekanom miru.

Lamija Grebo

Rođena je 1983. Zemljanka. Pisanjem se bori protiv nesаницe, dosade i glasova koji joj govore da postane manekenka. Vara na kartama i ne uspijeva ni kaktus održati u životu. Živi u Sarajevu.

Za prvu i za sada jedinu knjigu *Haron danas radi džaba* dobila je nagradu Fondacije Fra Grgo Martić iz Kreševa, koja se dodjeljuje za najbolju prvu zbirku priča. Naslovna priča prethodno je imala uspeha kao blog-priča.

Edicija MALA KUTIJA, četvrto kolo, knjiga 2

Lamija Begagić
PUT U OUT

gošća u knjizi: Lamija Grebo

Grupa 484

Izdavač: Grupa 484/www.grupa484.org.rs

Za izdavača: Vladimir Petronijević

Uredila: Ružica Marjanović

Autori teksta na poledini: Nikola Stojanović i Dragana
Ćosović

Lektura i korektura: Slavica Miletić

Grafički oblikuje: mkart

Štampa: Standard 2

Beograd, 2012.

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije kroz projekat Podrška civilnom društvu, koji sprovodi GOPA Consultants. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost autora i ne predstavlja stanovišta Evropske unije.

CIP - Каталогizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

821.163.4(497.6)-32

BEGAGIĆ, Lamija, 1980-

Put u out / Lamija Begagić. - Beograd :
Grupa 484, 2012 (Beograd : Standard 2). - 36
str. ; 14 cm. - (Edicija Mala kutija /
[Grupa 484] ; kolo 4, knj. 2)

Kor. nasl. - Tiraž 500. - Lamija Begagić:
str. 24. - Lamija Grebo: str. 34. - Sadrži i
priče Lamije Grebo.

ISBN 978-86-86001-47-4 (broš. u zaštitnoj
kutiji)

ISBN 978-86-86001-56-6 (za izdavačku celinu)
1. Grebo, Lamija [aytop]

COBISS.SR-ID 193455116

Mirjana Stefanović: Škola života

> Lamija Begagić: Put u out

Dragana Mladenović: Sabotaža

Rumena Bužarovska: Ne plači, tata

Ljuljeta Lešanaku: Deca prirode

Zašto treba čitati ovu knjigu?

- da bismo savladali strah od uklapanja naših različitosti u monotoniju sveta u kome živimo
- jer nam pokazuje da strah od promena donosi dosta kiše, ali „posle kiše gljive brže rastu“
- jer ćeš bar jednom u životu da znaš da nešto sigurno jesi ili nisi
- jer nas podseća da uporno zaboravljamo da zavirimo u sebe dok tragamo za boljim životom, i tako nestajemo u pohlepnoj magli
- jer nam pokazuje da nam je u životu, bez obzira na sve, jedino potrebno da imamo ljubavi